

hactenus exigī continuata est et exigitur¹, a festo Pentecostes proxime venturo [15 V 1513], eadem reipublicae necessitate perseverante et exposcente, ad decursum quinque annorum sese sequentium exigatur, hoc videlicet modo, ut sequitur.

[2]. Constitutum namque est, ut quilibet ad vendendum et propinandum cerevisiam braxans, de quibuscunque, etiam emensuratis alias *wymyernye*, et undecunque emptis braseis, vel a vase vel a braxa, iuxta locorum consuetudinem antehac servatam, exactionem ducillorum in manus infrascripti exactoris fideliter solvat, ita videlicet, ut a maiori braxa plures grossi, et a minori pauciores, alias iuxta vasorum qualitatem et quantitatem, ut exactoris ordinationem [solvantur], quam, ubi opus est et quotiens opus fuerit, nostra auctoritate faciat et constituet; notariosque et custodes, tam in civitatibus et oppidis, quam etiam in villis, iuxta arbitrium suum exactor deputabit et iuramento corporali ad fidelitatem obstringet.

[3]. Ternarii vero more vetusto poenes quemlibet grossum solvendi pro civitatibus et oppidorum instauratione reserventur.

[4]. Tabernae autem, quaecunque cerevisiam braxant, vel braxatam a dominis, tam spiritualibus, quam saecularibus, ad propinandum recipiunt, a singulo vase mensurae civilis grossum in manus exactoris fideliter solvant.

[5]. Item a medio vase vini alias *pólkufek* florenus cum triginta quadrantibus solvendus est.

[6]. Item a *dralink* sive Seremensi vase duo floreni cum sexaginta quadrantibus solvendi.

[7]. Item a barila malmatici vel vini Italici unus *ort* cum septem ternariis solvatur.

[8]. A barili vero simplicis vini duo grossi et duo ternarii.

[9]. A medonis vero vase communi duo grossi cum duobus ternariis solvantur.

[10]. A cerevisiis aliunde advectitiis, a vase duo grossi.

[11]. Et quicumque ausu temerario, non solvendo exactionem praefatam, vendere et propinare praefatos liquores ausus fuerit, illud totum, in quo fraudem committere voluit, irremissibiliter amittet et ad poenam regalem solvendam, quotiens deliquerit, erit obligatus; capitaneusque loci talem, exactionem fraudulentem, veritate cognita, hoc modo irremissibiliter puniet.

[12]. Ad quam quidem exactionem colligendam et cum utilitate reipublicae exigendam in exactorem constituimus generosum Nicolaum Iordan etc.^d Et pro tanto vobis omnibus mandamus, omnino habere volentes, quatinus praefato exactori nostro, sive ab eo substitutis, de ipsa exactione ducillorum ubique respondeatis et responderi faciatis; vos vero locorum capitanei non solventes ad requisitionem exactoris praedicti sub poenis nostris, in statutis et antiquis et novis contra negligentes capitaneos scriptis², per pignorationes ad solutionem compulsuri.

Datum Poznaniae, feria secunda post festum sancti Stanislai in Maio [9 V 1513] etc. Ad mandatum Regiae Maiestatis.

IV. LITTERAE UNIVERSALES CONTRIBUTIONIS CIVILIS DE CIVITATIBUS, OPPIDIS AC MOLENDINIS REGIIS ET DOMINORUM SPIRITUALIUM EXIGENDAE^a

Sigismundus etc., universis et singulis, tam spiritualibus, quam saecularibus dignitariis, officialibus, terrigenis, nobilibus, necnon scultetis, advocatis ac civitatibus et oppidorum

^d Tak w MK₁. O. Balzer (CIP) dat w tym miejscu: generosum N.

^a Litterae universales pro exactione civili et molendinorum ad decursum quinquennium [sic] datae atque laudatae MK₁.

¹ W myśl uniwersału o poborze czopowego z 1511 r. (por. wyżej konstytucje sejmu piotrkowskiego 1511 r., nr III), który polecił je wybierać od Zielonych Świątek 1511 r. przez trzy lata, zatem właściwie aż do Zielonych Świątek 1514 r.

² Por. wyżej konstytucje sejmu koronacyjnego krakowskiego z 1507 r., I, art. 12 oraz konstytucje sejmu piotrkowskiego z 11 listopada – 19 grudnia 1512 r., II.

praeconsulibus et consulibus, sincere et fidelibus nostris dilectis, gratiam regiam. Reverendissimi et reverendi, necnon magnifici, generosi, nobiles famosi ac providi, sincere et fideles nostri dilecti.

[1]. Constitutum esse in novissimo Pyotrkoviensi conventu¹, qui^b pro festo sanctorum Simonis et Iudae nuper elapso [28 X 1512] celebratus est, noveritis et quilibet vestrum cognitum habeat, quod civilis exactio de omnibus, tam nostris liberis, quam^c etiam in manibus aliorum existentibus obligatis civitatibus et oppidis, atque etiam molendinis, necnon et de omnibus civitatibus et oppidis atque molendinis spiritualium, cuiuscunque status et conditionis existentium, pro defensione reipublicae ad quinquennium tribuatur in manus exactoris infrascripti modo et ordine infrascripto.

[2]. Constitutum namque est, ut singulo anno quinque annorum sese sequentium a marca singula pecuniarum in et pro festo sanctae Margarethae [13 VII 1513-1517] exactionis civilis alias *szosu*^d more antiquo duo grossi in manus exactoris solvantur.

[3]. Et statuimus decernentes, ut quaecunque civitas seu oppidum vel molendinum tempore praefato non solverit, duabus septimanis post duplum solvere teneatur^e; et licebit capitaneo tales negligentes pro dupla solutione pignorare, cum per exactorem admonitus fuerit.

[4]. Exactorem autem, in cuius manus talis exactio modo praemisso solvenda est, ^fterris Cuiaviensibus^f ^gmagnificum Stanislaum de Coszelecz etc.^g deputamus. Quocirca omnibus et singulis, tam nostrarum, quam etiam spiritualium civitatum et oppidorum, ^hin terra Cuiaviensi^h existentium, praefectis et communitatibus mandamus, quatinus pro termino praefato sanctae Margarethae hoc anno et sequentibus annis exactionem civilem sine omni negligentia contribuatis et solvatis, quietantias vestras exactori dando et ab exactore reciprocis recipiendo sub poenis praemissis. Vobis autem capitaneis officialibusque ac vicesgerentibus ⁱin Cuiaviensiⁱ palatinatu existentibus mandamus, quatinus tales inoboedientes et negligentes puniatis et ad solutionem modo praemisso compellatis. Secus pro gratia nostra atque sub poenis in capitaneos negligentes constitutis non facturi. Datum Poznaniae, die, anno quo supra² etc. Ad mandatum Regiae Maiestatis.

^b quid MK,

^c tam MK,

^d szos MK,

^e tenebitur MK,

^{f-f} Jest to wprawdzie tekst uniwersału dla ziemi kujawskiej, ale O. Balzer dla podkreślenia, że adres użyty tu został przykładowo, w miejsce słów: terris Cuiaviensibus dał: terrae N. (CIP, t. III, nr 139, s. 289).

^{g-g} O. Balzer (CIP) dał w tym miejscu: generosum N.

^{h-h} O. Balzer (CIP) dał w tym miejscu: in terra N.

ⁱ⁻ⁱ O. Balzer (CIP) dał w tym miejscu: in N.

¹ Mowa tu o sejmie piotrkowskim z 1512 r., rozpoczętym w istocie nie (jak zaznaczono niżej) 28 października, lecz 11 listopada 1512 r.

² W uniwersale tym brak daty; owo quo supra odnosi się do poprzedniego uniwersału, zatem i data niniejszego brzmiałaby: 9 maja 1513 r.